עד הארכובה רבי ינאי אומר עד לנקביו ר' יוחנן אומר משום רבי יוסי בן יהושע עד [א]מקום טבורו בין רבי זכאי לרבי ינאי איכא בינייהו טרפה חיה מר סבר טרפה חיה ומר סבר [ב]טרפה אינה חיה א] בין ר' ינאי לר' יוחנן איכא בינייהו דר"א דאמר רבי אלעזר [ג]ניטל ירך וחלל שלה נבלה אמר רב פפא מחלוקת מלמטה למעלה אבל מלמעלה למטה אפי' כל דהו טהורה וכן אמר רב גידל אמר רבי יוחנן [ד]המפלת את שגולגלתו אטומה אמו טהורה ואמר רב גידל אמר רבי יוחנן המפלת כמין אפקתא דדיקלא אמו טהורה איתמר המפלת מי שפניו מוסמסים רבי יוחנן אמר אמו טמאה ר"ל אמר אמו טהורה איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש המפלת יד חתוכה ורגל חתוכה אמו טמאה לידה ואין חוששין שמא מגוף אטום באתה ואם איתא ליתני שמא מגוף אטום או ממי שפניו מוסמסין אמר רב פפי בפניו מוסמסין כולי עלמא לא פליגי דטמאה כי פליגי [ה]בפניו טוחות ואיפכא איתמר רבי יוחנן אמר [ו]אמו טהורה וריש לקיש אמר אמו טמאה ולותביה ר"ל לרבי יוחנן מהא משום דשני ליה היינו גוף אטום היינו מי שפניו טוחות [ז]בני רבי חייא נפיק לקרייתא אתו לקמיה דאבוהון אמר להם כלום בא מעשה לידכם אמרו לו פנים טוחות בא לידינו וטימאנוה אמר להם צאו וטהרו מה שטמאתם מאי דעתייכו לחומרא חומרא דאתיא לידי קולא היא דקיהביתו לה ימי טוהר איתמר המפלת בריה שיש לה ב' גבים וב' שדראות אמר רב באשה אינו ולד [ח]בבהמה אסור באכילה ושמואל אמר באשה ולד בבהמה מותר באכילה במאי קמיפלגי בדרב חנין בר אבא דאמר רב חנין בר אבא [ט]השסועה בריה שיש לה ב' גבין וב' שדראות רב אמר בריה בעלמא ליתא וכי אגמריה רחמנא למשה במעי אמה אגמריה ושמואל אמר בריה בעלמא איתא וכי אגמריה רחמנא למשה בעלמא אגמריה אבל במעי אמה שריא איתיביה רב שימי בר חייא לרב רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כל שיש לו ב' גבין ושני שדראות פסול לעבודה אלמא דחיי (וקשיא לרב) א"ל שימי את [י]ששדרתו עקומה מיתיבי [כ]יש בעוברין שהן אסורין בן ארבעה לדקה בן שמנה לגסה הימנו ולמטה אסור יצא מי שיש לו שני גבין ושני שדראות מאי יצא לאו יצא מכלל עוברין שאפילו במעי אמן אסורין רב מתרץ לטעמיה ושמואל מתרץ לטעמיה רב מתרץ לטעמיה בן ארבעה לדקה בן ח' לגסה הימנו ולמטה אסור במה דברים אמורים כשיצא לאויר העולם [ל]אבל במעי אמו שרי יצא מי שיש לו שני גבין ושני שדראות דאפילו במעי אמו נמי אסור

ושמואל

עד הארכובה. שנחתכו רגליה עד למעלה מן הארכובה שהיא טרפה וקסבר טרפה אינה חיה: **עד לנקביו.** ונקביו בכלל קסבר טרפה חיה הלכך עד לארכובה הוי ולד אבל עד לנקביו הוי נבלה כר' אלעזר דאמר ניטל הירך וחלל שלה נבלה ואפי' בחייה מטמאה הלכך לא חיה ובשחיטת חולין (דף כא.) מפרש היכי דמי חלל שלה כל שרבוצה ונראית חסרה: **עד טבורו.** אבל עד נקביו לא דלית ליה דרבי אלעזר ואי משום טרפה קסבר טרפה חיה: **בין ר' ינאי לרבי יוחנן איכא בינייהו דר' אלעזר.** ותרוייהו אית להו טרפה חיה: **מלמעלה.** שנחתך מגולגלתו: **אטומה.** חסרה: **כמין אפקתא דדיקלא.** שהדקל למטה יחיד ומתפצל מלמעלה כך היו ידיו ורגליו על כתפו ולמטה הוא בלא צורה: **מוסמסין.** מעוכין קצת ולא כל כך כפניו טוחות: **כי פליגי בפניו טוחות.** שאין צורה בהן ניכרת לגמרי: **ואיפכא איתמר.** ולא משום צורך מפיק לה אלא הכי גמר לה מרביה: **לותביה ריש לקיש לר' יוחנן מהא.** דאם איתא ליתני או ממי שפניו טוחות: **היינו פניו טוחות.** אבל בפניו מוסמסין ליכא לשנויי הכי דהא ניכרת בהן הצורה ולאו אטום הוא דאטום היינו חסר לגמרי: **לחומרא.** שטמאתם אותה שבועים משום ספק נקבה: **חומרא דאתי לידי קולא הוא.** דכיון דולד הוא יהביתו לה ימי טוהר מיהא ל"ג דזכר ומטהריתו לדם ראייתה שלא כדין דטמאה נדה היא דלאו ולד הוא: **בבהמה אסור באכילה.** אם נשחטה אמו ונמצא במעיה וכל שכן יצא לאויר העולם דנפל הוא ונבלה: **מותר באכילה.** דכתיב (ויקרא יא) כל בבהמה תאכלו כל הנמצא בבהמה תאכלו ובלבד שיהיו לו פרסות או פרסה כדאמר בבהמה המקשה לילד (חולין סט:): **השסועה.** רחמנא אסרה דכתיב (דברים יד) את זה לא תאכלו וגו' השסועה: **רב סבר.** האי דאסר רחמנא כשנמצאת במעי בהמה אסורה דהא בריה בעלמא בפני עצמה ליתא: **בעלמא אגמריה.** אותו המין אסר אבל אם נמצאת במעי פרה מותר: **ר' חנינא בן אנטיגנוס.** בבכור קאי וקאמר דהוי מום ומדפסל ליה לקרבן מכלל דלהדיוט שרי וקשיא לתרוייהו דהא אפי' יצא לאויר העולם שרי ושמואל לא שרי אלא במעי אמו. והא דאקשי רב שימי טפי לרב מדשמואל משום דגביה הוה קאי ובר בריה הוה כדאמר בפרק כל הבשר (שם קיא:) רב אקלע לבי רב שימי בר חייא בר בריה: **שימי את.** בכמה דוכתין אשכחן דמהדר ליה רב הכי שימי את ונראה בעיני משום דבר בריה הוה וקאמר ליה הכי משום חביבותיה כלומר אתה יודע להשיבני. ואני שמעתי שמדת צניעות היה בו ברב שלא היה זוקף עיניו למעלה הלכך לא היה מכירו ולא נהירא לי שהרי לא מצינו שאמר רב כך לשום אדם אלא לזה אמר כן בכמה מקומות כאן ובמנחות (דף קי.). ועוד שמעתי משום דחריף הוה ודחיק ליה כי ההיא דאמר (במועד קטן (דף כט)) רחמנא לישזבא מכיסופיה דרב שימי ולא היא דהתם רב שימי בר אשי הוה דדחיק ליה לרב פפא: **ששדרתו עקומה.** הא דרבי חנינא דמשמע דחיי לאו שני גבין ממש אלא ששדרתו עקומה (כזה) ונראין כשתים: **יש בעוברין.** שיצאו לאויר העולם שאסורין משום נבלה: **לאו יצא מכלל עוברין.** דהני אע"ג דלא כלו חדשיהן כי נמצאו במעי אמן שרו אבל האי אפי' במעי אמן אסור וקשיא לשמואל: **רב מתרץ לטעמיה.** דרב לא צריך לתרוצי אלא משום היא גופה דלא משתמע שפיר דהא רישא כשיצאו לאויר העולם איירי וסיפא דקתני יצא משמע דעלה קאי וכשיצא לאויר העולם משמע דמותר ואי אפשר לומר כן הלכך צריך להוסיף עליה אבל במעי אמו שרי דכתיב כל בבהמה תאכלו בפרק בהמה המקשה (חולין סט.): **יצא מי שיש לו שני גבין וכו'.** דכי כתב רחמנא השסועה למיסר במעי אמו אסרה דהא מין בפני עצמה ליתא:

ושמואל

עד הארכובה. והארכובה בכלל דהיינו מן הארכובה ולמעלה ואין שייך להביא זה גבי כל שיעורי חכמים להחמיר לענין עד ועד בכלל באלו טרפות (חולין נה.) ואע"ג דתבנית יד אמרי' בפרקין דטמאה לידה היינו כשניכר שהמותר נמחה כשפירש א"נ כאן איירי דניכר היטב שלא נברא יותר כגון במקום החסרון יש עור נקרס: **ליתני** שמא מגוף אטום באת או ממי שפניו כו'. וא"ת והא איכא טובא דלא תני כגון פניו תייש (ופניו) אטוס ואפקותא דדיקלא וי"ל דפניו מוסמסין דומה לגוף אטום והויא ליה למיתני בהדיה טפי מאחריני: **אמר** רב פפא בפניו מוסמסין כ"ע לא פליגי. והא דקאמר איתיביה ר' יוחנן לר"ל לא היו דברים מעולם וכענין ב]זה יש בריש חולין (דף ד): **רבי** חנינא בן אנטיגנוס אומר כל שיש כו'. פ"ה מדהוי מום לקרבן מכלל דלהדיוט שרי וקשה לתרוייהו דהא אפי' יצא לאויר העולם שרי ושמואל לא שרי ליה אלא במעי אמו וקשה לר"ת דבפ' אלו מומין (דף מג:) תנא ליה גבי מומי כהן ולא גבי מומי בהמה והתם נמי פריך מרב ולא מייתי משמואל מידי ונראה לר"ת דארב דוקא פריך דאמר באשה אינו ולד אלמא אינו מתקיים והא חשיב ליה גבי מומי כהן אלמא חי אבל לשמואל דאמר באשה ולד מתקיים לא פריך מידי ובבהמה נמי אר"ת דמתקיים לשמואל והא דאמר בסמוך דכי יצא לאויר העולם אסור היינו משום שסועה דאסר רחמנא ורש"י פירש בסמוך לפי שיטתו דאסור משום נפל ושסועה דאסר רחמנא היינו מין בהמה דעלמא שיש לאם ולולד שני גבין וכן ב' שדראות אבל הנולד מבהמה שאין לה אלא גב אחד ושדרה אחת לא איצטריך קרא למיסר דנפל גמור הוי ובאשה מיהא מתקיים אף לפירושו מדקאמר באשה ולד ולישנא דבעלמא אגמריה משמע כפירושו וא"ת בפרק אלו טרפות (חולין ס:) דפריך גבי שסועה שיש לה ב' גבין וכי משה קניגי היה והשתא לפ"ה אתי שפיר דשסועה מין בעלמא הוא לשמואל ואינה מצויה אלא ביער לכך קאמר וכי קניגי היה אבל לפי' ר"ת שאף לשמואל אינו מין בפני עצמו אלא שכך נולד מן הבהמה מה ענין זה אצל קניגי וי"ל דאף לפירוש ר"ת אם לא היה קניגי ורגיל לראות ומכיר בהמות משונות לא היה מכיר בהמה זו שיש לה ב' גבין אע"פ שגם נולד מבהמות של ישוב שאינה רגילה להוליד מבהמה שאינה משונה:

מי

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"י מהלכות איסורי ביאה הלכה יא:

כז ב מיי' פי"א מהלכות שחיטה הלכה א [ופ"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה ט] סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סי' נז סעיף יח [ועוד בטוי"ד סימן כט]:

כח ג מיי' שם פ"ג הלכה יט ופ"ב מהלכות אבות הטומאה הלכה א:

כט ד ה ו ז מיי' פ"י מהל' איסורי ביאה הלכה יא טור י"ד סי' קלד [וברב אלפס חולין פ"ד דף רפב]:

ל ח מיי' פ"א מהלכות מאכלות אסורות הלכ' ו סמג עשין פב טוש"ע י"ד סי' יג סעיף ו:

לא ט מיי' שם הלכה ו:

לב י מיי' פ"ח מהלכות ביאת מקדש הלכה י:

לג כ מיי' פ"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה ד סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סי' טו סעי' ג:

לד ל מיי' שם פ"ה הלכה יד סמג שם טוש"ע י"ד סי' יג סעיף ג:

מוסף רש"י

טריפה אינה חיה. אין סופה לחיות (חולין מב.). **ניטל ירך.** ממקום חיבורו בבוקא דאטמא, **וחלל שלה.** כלומר לא שניטל העצם עם קצת הבשר הפנימי ונשאר בשר העליון והעור עד חצי הירך או שלישיתו וחופה את המכה, דהתם טרפה הוא דהויא, כדתנן (שם עו.) בהמה שנחתכו רגליה, דהיינו אחרונים, מן הארכובה ולמעלה טרפה, אבל כשנטל כל הבשר עד שנראית גופה של מקום החתך כעין חלל קידור"א בלע"ז, **נבלה.** ואפילו בחייה מטמאה (חולין כא.) ואפילו מפרכסת (שם לב:) אע"פ שהיא עדיין חיה מטמאה כנבלה, דכמתה היא לא כחיה (תמורה יא:). **המפלת יד חתוכה.** מחותכת בצורתה בחיתוך אצבעות (לעיל יח.). **אמו טמאה לידה.** ותשב חומר זכר לימי טוהר וחומר נקבה לענין טומאה, דמחזקינן לה בלידה ודאית ליתן לה ימי טומאה וימי טהרה, דאמרינן הלך אחר הרוב ורוב נשים ולד מעליא ילדן אלא שנימוק, **ואין חוששין שמא מגוף אטום באתה.** לומר לא יהיו לה ימי טוהר שמא אינו ולד דדילמא מגוף אטוס הוא בא וקי"ל דאינו ולד (שם). **בני רבי חייא.** יהודה וחזקיה שמן (ע"ז מו.). **נפיק לקרייתא.** לכפרים לראות שדותיהן (ביצה ט:) להתעסק בעבודת אחוזתם (ברכות יח:). **באשה אינו ולד.** ואינה טמאה לידה (בכורות מג:). **בבהמה אסור באכילה.** כנבילה, דנפל הוא וכמת דמי ולא מהניא ליה שחיטה (שם). **שיש לה ב' גבין.** ולכך נקראת שסועה, תאומה (חולין ס:). **שימי את.** אתה הוא המקשה לי, בתמיה (מנחות כט.) חכם גדול כמותך אינו יודע לתרץ (בכורות מג:) בתמיה אתה הוא שימי חכם גדול ומקשה לי דבר זה, ויש אומרים רב לא היה זוקף עיניו אלא כובשן כל שעה משום צניעות (מנחות קי.). **ששדרתו עקומה.** מתני' דמשמע חיי, לאו בשני גבין ממש קאמר, אלא ששדרתו עקומה ומיחזי כגבין ושדראות הרבה, וכי קאמינא אנא בשני גבין ממש (בכורות שם).

מסורת הש"ס

א) [חולין מב. וש"נ], ב) חולין כא. לב: [תמורה יא:], ג) [לקמן כח. לעיל יח.], ד) ביצה ט:, ה) בכורות מג:, ו) חולין ס: וע"ש, ז) [בכורות מג:], ח) ע"ש בבכורות דל"ג פסול לעבודה, ט) [צריך תיקון ובפרט לפי' רש"י ד"ה ר' חנינא וכו' וקשיא לתרוייהו וכו' דצריך תיקון וכן בילקוט רמז תתצ"א ליתא], י) [מנחות כט. קי. וע"ש פרש"י בכורות שם וע"ש פירש"י], כ) [צ"ל מפיק], ל) [צ"ל בתענית ט:], מ) רש"א. ושטו, נ) [ועי' תוספות יבמות לה: ד"ה כולי עלמא], ס) [צ"ל מומין אלו], ע) [נדצ"ל ולישנא],

גליון הש"ס

גמ' בפניו טוחות ואיפכא. כעין זה שבת עו ע"א וזבחים לד ע"א: תוס' ד"ה אמר וכו' ובענין זה יש בריש חולין. נ"ל דצ"ל בריש החולץ וכן בעירובין מ ע"א וב"ב קנד ע"ב ובכורות ד ע"ב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' בין ר' ינאי לר' יוחנן איכא בינייהו דר"א. נ"ב עיין חולין נז ע"א תוס' ד"ה דלמא וכו' שכתבו דליכא מאן דפליג אר"א והכא פליג ר' יוחנן ובתמורה יא ע"ב פליג רב ששת וצ"ע ועיין כרו"פ סי' נ' ס"ק ב' מ"ש בזה ודבריו צ"ע: ב] תוס' ד"ה אמר רב פפא וכו' וכענין זה בריש החולץ ל"ה ע"ב כצ"ל לענ"ד יעו"ש תוס' ד"ה כולי עלמא וכו' ועיין שיטה מקובצת ביצה דף לט ע"ב מבואר כדברי יעוש"ה:

תוס' הרא"ש

(בשביל) [בשכל] גופו תייש וראשו אדם כיון שכל גופו תייש: ליתני שמא מגוף אטום בא או ממי שפניו מוסמסין אע"ג דאיכא טובא דלא קתני כגון ושטו אטום ואפקתא דדיקלא י"ל דכל הני בכלל גוף אטום איתנהו אבל אי פניו מוסמסין הוי כמו גוף אטום ה"ל למיתני בהדיא וכ"ש גוף אטום: ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר מי שיש לו שני גבין ושתי שדראות. פרש"י דגבי מומי בהמה מיתניא וליתיה דלגבי מומי אדם מיתניא בפ' אלו מומין ואהך דאמר רב באשה אינו ולד פריך: